

דבר העורך

אני שמח להביא לפניכם את הכרך החדש של כתב העת מאזני משפט. בכרך זה כרוכים יחדיו מאמרים, הרצאות וביקורת ספרים במגוון רחב של נושאים. את הכרך פותחת רשימה מאת פרופ' אהרן ברק הדן בשאלה האם הזכויות החוקתיות המעוגנות בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו מעניקות זכות חוקתית לתאגיד תוך שהוא מתווה בחינה חוקתית כפולה: טבעו של התאגיד מחד ומהות הזכות החוקתית מאידך. מסקנתו של פרופ' ברק היא שזכויות חוקתיות עומדות גם לתאגיד מהמשפט הפרטי, ובלבד שהזכות המעוגנת בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו וטבעה של האישיות המשפטית של התאגיד עולים בקנה אחד.

סוגיית יוקר המחיה, הגנת הצרכן, שוק ההון ואחריותם של תאגידי לציבור נמצאת היום בעין הסערה בעקבות המחאה לצדק חברתי של קיץ 2011 ומערכת הבחירות לכנסת התשע עשרה. מערכת כתב העת קיבצה שבע רשימות נוספות המתייחסות לסוגיה זו מזוויות משפטיות שונות. רשימתו של המשנה לנשיא ודיקן בית הספר למשפטים פרופ' סיני דויטש בוחנת את הצעת חוק הגנת הצרכן (תיקון מס' 33), התשע"ב-2011, שמטרתה שיפור הגנת הצרכן על ידי חיזוק האכיפה המינהלית. פרופ' דויטש מנתח את הצעת החוק, מראה כי היא מצמצמת את האכיפה הפלילית בד בבד עם חיזוק הפיקוח המינהלי, ומעלה את השאלה האם יש הצדקה לפגיעה באכיפה הפלילית. מסקנתו היא כי רק שילוב של סעדים שונים הכוללים אכיפה פלילית במקרים ראויים, והפעלתם הלכה ולמעשה יביאו לקידום הגנת הצרכן ולסחר הוגן. פרופ' איל זמיר דן בהרצאתו בשאלה האם דיני הצרכן מהווים תחום משפטי שונה ונפרד מדיני החוזים הכלליים. טענתו היא שאין ולא צריכה להיות הפרדה חדה בין חוזים צרכניים לחוזים פרטיים ומסחריים תוך שהוא קורא לשיפורם של דיני החוזים הכלליים באופן שהעיצוב, הפירוש והיישום שלהם יעשו מתוך מודעות רבה ומפורשת יותר לשיקולי המדיניות והעקרונות שמקובל לראותם כמאפיינים את דיני הגנת הצרכן. רשימתה של פרופ' הדרה בר-מור דנה בתאגיד כיצור "ריאלי" בעקבות פסק הדין בעניין חברת נמלי ישראל, שניתן לאחרונה על ידי בית המשפט העליון בעניין ענישה פלילית של תאגיד מזהם, שעבר על הוראות חקיקה בעניין איכות הסביבה. נושא הרצאתו של פרופ' אוריאל פרוקציה הוא משבר המשכנתאות שפרץ בארצות הברית והמשבר הכלכלי המתמשך המאיים על היבשת האירופית

ותרומתם של בכירים ורגולטורים להתרחשות המשברים. רשימתן של פרופ' רות פלאטו־שנער וד"ר מיכל עופר־צפוני עוסקת באפשרות להטיל עיקול על מסגרת אשראי בחשבון עובר ושכ, נושא מרתק ובעל משמעות פרקטית ועיונית להתנהלות בנקים ותאגידים ולקידום הגינות בשוק הפרטי והמסחרי. מאמרו של ד"ר יוסי גרין בודק אם רשאי מעביד להתנות קידום עובד בתוצאות בדיקה גנטית ונדרש לשאלת גבולות הפררוגטיבה הניהולית של המעביד אל מול זכות העובד לפרטיות. מאמרו של ד"ר אלברטו אהרונוביץ עוסק בהתפתחות סוגיית ההשקעות במשפט הבינלאומי וההגנה עליהן ונדרש גם לסוגיית ההשקעות בענף הנפט והגז בישראל.

בכרך מאמרים נוספים מתחומי המשפט הפלילי והעברי. רשימתה של ד"ר לימור עציוני עוסקת בזכות להתייחדות הנובעת מכבוד האדם והקנויה לגישתה גם למי שנכלא מאחורי סורג ובריה. מאמרו של ד"ר גיא בן דוד עוסק במניין תקופת המאסר על תנאי על פי פרשנותו של סעיף 52(ג) לחוק העונשין. מאמרו של ד"ר ירון זילברשטיין בוחן את דמותו של הרועה בספרות היהודית. בעוד שבתקופת המקרא היה הרועה דוגמה ומופת למנהיגות הרי שבתקופת חז"ל השתנתה דמותו והוא הוצג כגזלן המנסה לאחוז בתפקידים שאינם מתפקידיו. טיעונו של ד"ר זילברשטיין הוא שניתן להסביר את השינוי על רקע מאבק סמכויות שפיטה שניהלו חכמים בתקופת חז"ל עם גורמים חוץ ממסדיים ומישפוט של תהליכים חברתיים. ד"ר שרון אהרוני־גולדנברג דנה בחדירה למחשב בראי המשפט העברי ובודקת האם וכיצד ניתן לשאוב השראה מהמקורות היהודיים של דיני הגנבה והגזל לסוגיית החדירה למחשב הזולת והעתקת מידע ממוחשב. השופט משה דרורי בוחן את השימוש הנרחב שעשה השופט יוסף שפירא, שנבחר לאחרונה לתפקיד מבקר המדינה, במשפט העברי ובחווה הדעת של מכון ישמ"ע. את הכרך חותמת ביקורת ספרים של השופט אברהם נ' טננבוים בעקבות ספרו של פרופ' מיכאל קורין־לדי דיני ירושה. בדיון במהותה של הזכות הבסיסית להורשה ולירושה מהרהר השופט טננבוים אחר השאלה העקרונית מדוע בכלל צריך רכוש המנוח לעבור למי שבמקרה הם יוצאי חלציו ומעלה את האפשרות להשתמש בירושות (או לפחות בחלקן) כמקור מימון לרעיון של הכנסה בסיסית ומינימלית לכול. השופט טננבוים מציין כי אפשר להחשיב אפשרות זו לקיצונית מדי, אך גורס כי חופש מוחלט של המצווה איננו צודק, ואף אינו יעיל וריבוי קריאות התיגר על תקפות הצוואות במשפט הישראלי הוא הוכחה לכך שהשיטה הקיימת אינה טובה.

קריאה נעימה,
שוקי שגב